

Nýggjur vinnu-politikkur

TAÐ var sum at vísa hundi brand, tá vit í oddagrein í síðstu viku skrivaðu, at javnaðarflokkurin ávaraði móti tí búskaparpolitikki, sum formaður tjóðveldisflokksins setti sær fyrri at reka í Tinganesi.

HANN roynir at snúgva sær undan, og sigur tað vera eina fúla snaring at skuldsæta tjóðveldisflokkinn fyrri at reka sama politikkk sum Margareth Thatcher. Somuleiðis verða javnaðarflokkurin og fólkaflokkurin skuldsættir fyrri at vera gubbar at loftingarpolitikkinum.

FYRI tað fyrsta skuldsættu vit ikki tjóðveldisflokkinn fyrri at reka sama politikkk sum Thatcher, men vístu á, at hesin politikkur var miseyðnaður.

TAÐ slepst ikki uttanum, at tá tjóðveldisflokkurin og fólkaflokkurin kastaðu saman í 1989, bremsaðu teir harðliga uttan at geva sær far um avleiðingarnar og uttan at seta nakran politikkk í staðin.

FLOKKARNIR góvu ikki føroysku vinnuni skotbrá til eina tillaging, so hon kundi fóta sær, og teir settu ikki nakran miðvísan alternativan politikkk út kortið.

HESUM ávaraðu bæði javnaðarflokkurin, sjálvstýrisflokkurin og kristiligi fólkaflokkurin í móti, og hesir flokkarnir fingur rætt í nógvum av tí, sum teir søgdu.

VIT billaðu ikki fólk inn — í móti betri vitandi — undan lögtingsvalinum í 1990, at bara vit komu fram, so bar til at »fáa hjólini at mala aftur«, sum Fjórtaði sigur.

JAVNAÐARFLOKKURIN fór til val uppá at fáa hjólini at mala. Vit

høvdu ein alternativan politikkk til undanfarnu samgongu — uttan og við sambandsflokkinn — sum sigldi frá eini kreppu til aðra, meðan vinnan lá í andaleypi.

OG tað var fyrst og fremst at virka nógv, nógv meira burtur úr okkara fiskavørum. Samstundis sum roynt verður at reka ein varligan búskaparpolitikkk, so verður í dag roynt at reka ein nýggjan vinnupolitikkk á fleiri økjum.

HETTA verður partvís gjørt fyrri at útvega fleiri fólkum arbeiði í fiskivinnuni og hetta verður partvís gjørt fyrri at fáa eitt størri útflutningsvirði.

EITT størri útflutningsvirði er neyðugt. Partvís fyrri at reka hetta samfelagið á einum høgum støði. Partvís fyrri at halda fíggarligu skyldurnar, samfelagið hevur. Og partvís fyrri at fáa møguleikar fyrri nýggjum inntøkum at fígga henda tillagingarpolitikkk.

LONGU nú sæst, at nøgdn av virkaðum liðugvørum er meira enn tvífaldað. Og halda forsøgnirnar fyrri 1992, fer henda nøgdn at tvífoldast einaferð afturat.

NÚ fer tjóðveldisformaðurin at siga, at alt hetta er einki nýtt, tí hesar ætlanirnar høvdu teir. Hann fer at vísa á »fiskivinnuuppriðið«. Men tað mesta, sum almenningurin hoyrði tað tíðina var innanhýsisklandur um »ráfiskabýtið« skuldi verða roknað eftir prosentum ella tons. Men hetta mettaði so ikki føroyinginn ella bøtti um búskapin.

OG bara at skuldsæta verandi samgonguflokkar fyrri at vera gubbar at loftingarpolitikkinum er at leggja ábyrgd frá sær sjálvum. Var tjóðveldisflokkurin ikki í landsstýri frá 75 til 80. Frá 85 til 90? Og hevði tjóðveldisflokkurin ikki búskapar- og fíggar-mál um hendi helvtina av áttatiárunum? Hatta var rís til egna reyv!

Mugu hava greið mál og strategiir

-Tað er alneyðugt, at mál verða sett fyrri vinnulívspolitik, sölupolitik, og mál, sum øll kunnu samstarvast fram í móti í felag, bæði tann politiski myndugleikin og sölufyrirtekur og framleiðslufyrirtekur skrivar Tummas Arabo, landsstýrismaður í 2. parti av greinarøð um vinnulívspolitik.

Tummas Arabo, landsstýrismaður: -Vit mugu gera okkum greitt, at við kræsum og kravmikum marknaðum, fána framleiðslurnar burtur, um vit ikki lúka krøvini, ið sett verða

2. partur

Øll idnaðarmenning byggir á, at tú finnur og elur fram ein tørv hjá tí endaliga brúkarinum fyrri just tí vøru, tú framleiðir, og at tú finnur teir distribútionshættir, ið færa tína vøru til endaliga brúkar. Endaligi brúkarin keypir ikki 5 lbs. blokk ella 25 lbs. saltfiskaeskur. Hann keypir 200—250 gramm hvørja ferð, og hann vil annaðhvørt kenna vøruna aftur frá reklu ella búmerki og/ella frá egnum royndum, ella hann vil kenna seg tryggjaðan í sínum vøruvali í álitinum á vørubúðini.

Hvørjar møguleikar hava vit so til at finna fram og ala ein tørv hjá tí endaliga brúkarinum fyrri just okkara vøru? Hugsavitt okkum, at vit á Føroyaleiðini, um rætt verður atborið, kunnu veita 125.000 tons av rundum, sløddum fiski, og at úttøkan kann gerast 40%, hava vit eini 50.000 tons av matvøru at selja.

Siga vit, at vit selja alt hetta á EF-marknaðinum, ið telur eini 330 mió. fólk, so kunnu hesi einans fáa eini 150 gramm í part. Seta vit okkum hetta sum mál at geva øllum hesi 150 gramm, so koma vit at fáa eina alt ov dýra marknaðarføring í mun til seluna, og ein alt ov lágan pris. Hyggjaraðini eru tá at royna at finna ein meira avmarkaðan marknað ella avmarkað tal av endaligum keyparum, ið vit kunnu fáa at venda sínum eygum og hugi at okkara vørum.

Um vit t.d. hyggja at Fraklandi við 150 mió. íbúgvum, so unnast teimum bert eitt kilo í part av okkara vøru, um vit bert venda okkum til teirra og røkka teir allar. Um vit venda okkum bert til henda marknaða, so skuldu vit havt fatur í nógvum fyrirtekum og nógvum sáttmálum uppá 1.000 — 2.000 tons árliga, og hugsandi hevði verið, at lögurnar, ið kravdust fyrri at lúka avtalur í eini

slikari skipan gjørdust so stórar, at ein slik seluavtala hevði verið tapgevandi.

Ei undur í, at vit higartil hava í mestan mun framleitt hálfabrikata og ráveru, og latið aðrar finna fram ein marknaða, og aðrar um at finna fram ein tørv á endaligum keyparum fyrri ta vøru, sum vit saman við øðrum hava leverað ráveru til. Stórfyrirtekurnar í dag verða eggiðar í hørdu kappingini sínámillum stóðugt at finna og ala fram nýggjar, og serligar tørvir hjá endaligu keyparunum, ið geva honum eina kenslu av uppliving, sjálvsvirði ella samanhald við onnur, sum hann vil kenna seg sum ein part av.

Uttan mun til hvat gjørt verður, so vil kappingin millum stórfyrirtekurnar gera, at aðrar stórfyrirtekur framleiða líkar vørur, og tá verða hesar vørur tilgongiligar hjá øllum keyparum og minka tí í virði.

Í øllum hesum meldrum um av kapping millum risafyrirtekur og stórsamstørv í vaksandi og stóðugt meira einstáttaðum marknaðum, finnst smáir marknaðir við serliga strongum krøvum. Hesir marknaðir kunnu eina tíð rinda sera góðan pris, men teir eru viðbreknir, tí teir byggja ofta á serligan dugnaleika og persónligar eginleikar hjá einstaklingum.

Ringt er sostatt at velja ímillum stórar marknaðir og smáar marknaðir. Alt týðir uppá, at vit skulu satsa uppá bæði sløgini. Aðalreglan eigur at vera, at okkara vøra skal fram um framleiðsluáðið í keyparalondunum og inn í distribútionssliðið. Tað verður so upp til okkara vinnufólk at finna útav, hvussu nær endaliga keyparanum tað er mest lønsamt at fara. Hetta er neyðugt. Tað vísa domini omanfyri um EF og Frakland týðuliga.

Eitt hevur stóran týðning, og tað er at gera okk-

um greitt, um vit satsa uppá marknaðir medvitað ella ómedvitað. Ein kann siga, at velja vit ómedvitað, so er tað mest sannlíkt, at málsetningurin verður ógreiður, og at strategiin verður ógreið, og at orkan, vit leggja í, verður illa nýtt. Vit hava í tí færingum alt ov ógreið mál, og tí onga veruliga kós.

At gera medvitað val av málinum ber sjálvsagt í sær ein vanda við at velja skeiv mál. Tí krevur eitt slíkt mál gjølla fyrirreiking og kanning av møguleikum, so ein ikki bert setur kós út í bláan heim. Tá er tað av alstórum týðningi, at tá valt er, at ein stóðugt eftirkannar, um kósir er rætt, og um málið er rætt, soleiðis at, um tað er neyðugt, so kann kósir rættast og evt. nýtt mál veljast.

Men greitt er, at skulu vit nýta ta tøkuna, sum vit hava, bæði menniskjaligt, tekniskt og í aðrar mál, so er neyðugt at hava greið mál og

greiðar strategiir og ætlanir um hvussu ein vil fara inn í framtíðina. Vit mugu gera okkum greitt, at við kræsum og kravmikum marknaðum, fána framleiðslurnar burtur, um vit ikki lúka krøvini, ið sett verða. Tað er eingin ivi um, at best er tann framleiðslan fyrri, ið elur fram nýggjar tørvir og nýggj krøv, ið tann framleiðsla er før fyrri at lúka fram um aðrar. Eingin ivi er um, at tað er torført at fáa sum best burturúr, men sum eg havi nevnt omanfyri, so er tað neyðugt, at mál verða sett fyrri vinnulívspolitik, sölupolitik og mál, sum øll kunnu samstarvast fram í móti í felag, bæði tann politiski myndugleikin og sölufyrirtekur og framleiðslufyrirtekur.

(framhald)

Thomas Arabo